

به نام خدا

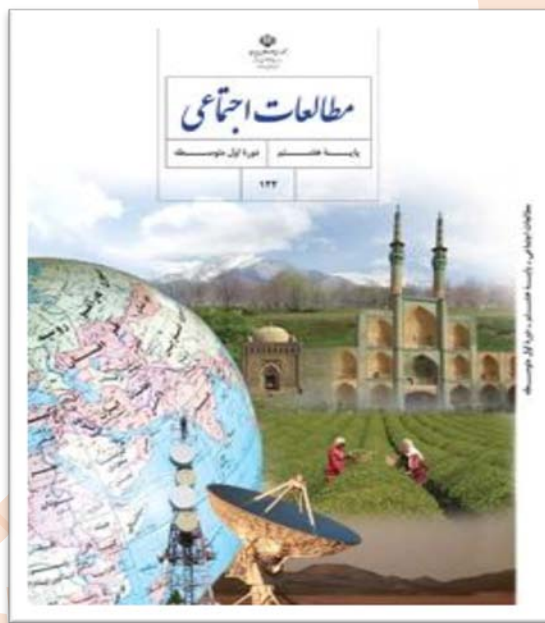
مجموعه سوال و جواب مطالعات اجتماعی

هشتم

درس ۱ تا ۱۲ (نوبت اول)

(دوره اول متوسطه)

قابل استفاده برای دانش آموزان پایه ی هشتم

دبیرستان شهید حشمتی (شاهد)

دوره اول متوسطه

منطقه ۸ تهران

تهیه کننده : علیرضا اسماعیلی

سال تحصیلی : ۹۵-۹۴

۱- تعاون یعنی چه ؟ تعاون یعنی همکاری و یاری رساندن به یکدیگر.

۲- ما انسان ها در مقابل چه کسانی مسئول هستیم ؟ همه ما انسان ها در مقابل خداوند متعال نسبت به خود ، دیگران و محیطی که در آن زندگی می کنیم ، مسئول هستیم .

۳- چرا هیچکس نمی تواند اعمال و رفتار و زندگی خود را از اجتماع جدا کند ؟ از آنجایی که انسان هم موجودی اجتماعی و هم مسئول آفریده شده است ، هیچکس نمی تواند اعمال و رفتار و زندگی خود را از اجتماع جدا کند و بگوید من می خواهم زندگی آسوده ای داشته باشم ، نسبت به آنچه در جامعه می گذرد و اتفاقاتی که برای دیگران می افتد ، بی تفاوت بمانم و زندگی خود را از دیگران جدا کنم .

۴- قرآن کریم در باره تعاون و همکاری چه فرموده است ؟ در کارهای نیک و پرهیزکاری ، یکدیگر را یاری کنید و در گناه و ستمکاری همکاری نکنید .

۵- حضرت علی (ع) در باره رفع مشکلات مومنان چه فرمود ؟ از پیامبر اکرم (ص) شنیدم که فرمود کسی که یک کفش از مومنی رفع کند مانند کسی است که تمام عمرش را به عبادت سپری کرده است .

۶- همکاری نکردن در گناه یعنی چه ؟ یعنی اینکه اگر کسی کار ناپسند یا گناهی انجام می دهد ما او را تشویق نکنیم یا طوری رفتار نکنیم که انگار با او موافق هستیم .

۷- جلوه ها و شکل های مختلف تعاون را نام ببرید ؟ اظهار دوستی و محبت ، همدلی و خوشحال کردن یکدیگر ، هدیه دادن ، کوشش برای صلح و آشتی میان مومنان ، عیادت از بیمار ، قرض دادن ، رفع مشکلات مردم و یاری رساندن به آنها در گرفتاری ها ، مشارکت برای رفع نیازهای مالی فقرا ، امر به معروف و نهی از منکر و

۸- همکاری و همدلی در خانواده چه نتیجه ای دارد ؟ باعث صمیمیت و محبت بیشتر بین اعضای خانواده می شود .

۹- تقسیم وظایف و مسئولیت ها در خانواده چه نتیجه ای دارد ؟ با تقسیم وظایف و مسئولیت ها ، هر عضوی از خانواده احساس می کند که مفید است و همه کارهای خانه بر دوش یک نفر قرار نمی گیرد .

۱۰- پیامبر اکرم (ص) و امامان بزرگوار در چه کارهایی با اعضای خانواده ی خود همکاری می کردند ؟ در کارهایی مانند دوشیدن شیر چارپایان ، آسیاب کردن گندم و چو و نفاقت خانه ، همکاری می کردند .

۱۱- چند نمونه از همکاری در مدرسه را بنویسید ؟ همکاری در نفاقت کلاس و مدرسه ، کمک به همکلاسی هایی که در درس ضعیف هستند ، همکاری در مراسم صبحگاهی و از این قبیل .

۱۲- همدلی و همکاری در بین افرادی که در یک محله زندگی می کنند چه نتیجه ای دارد ؟ علاوه بر ایجاد صمیمیت و همبستگی موجب می شود که کارها بهتر پیش برود .

۱۳- از جلوه های تعاون در محله چند مورد نام ببرید ؟ عیادت از همسایه بیمار ، کمک و خوشامدگویی به همسایه جدیدی که به محله نقل مکان نموده ، همکاری در نفاقت و پاکیزگی محله و مراقبت از اموال عمومی و همکاری در جشن ها یا مراسم مختلف از جلوه های تعاون در محله است .

۱۴- امام صادق (ع) در مورد خوش رفتاری با همسایه چه فرموده است ؟ با همسایه ات خوش رفتاری کن تا مسلمان راستین باشی .

۱۵- به نظر شما آیا صحیح است که در خانه همه ی کارها بر دوش یک نفر گذاشته شود ؟ چرا؟ خیر . این کار باعث ناراحتی بین اعضای خانواده خواهد شد .

۱۶- به نظر شما چه عواملی مانع از همکاری و تعاون می شود؟ مثال بزنید؟ حسادت ، غرور ، تکبر ، کینه و دشمنی ، خودخواهی .

*- دین اسلام در زمینه رابطه فرد با پیام و دستوراتی دارد . (اجتماع)

*- یکی از کارهایی که قرآن کریم به آن امر فرموده است . (تعاون)

- ۱- آیا تعاون، تنها به خانه و مدرسه و محله محدود می شود؟ خیر - گاهی افراد نیکوکار در سطح جامعه به صورت فردی و گاهی به صورت گروهی به دیگران یاری می رسانند و کمک می کنند.
- ۲- اتفاق چیست؟ افراد از طریق بخشش مال، علم، توانایی ها و زمان عمر خود به کسانی که نیازمند هستند، یاری می رسانند. به این بخشش اتفاق می گویند.
- ۳- اتفاق کردن چه اثراتی در زندگی فرد اتفاق کننده دارد؟ ۱- زمینه رستگاری فرد را در دنیا و آخرت فراهم می کند ۲- موجب پاکی و افزایش مال و ثروت می شود ۳- موجب تقویت روحیه ایثار و بخشش در انسان می شود ۴- قلب انسان را از دلپستگی به دنیا و مال و ثروت می رها کند ۵- آرامش روحی و روانی به دنبال دارد ۶-
- ۴- از جمله موسسات خیریه چند نمونه نام ببرید؟ انجمن های حمایت از بیماران خاص، انجمن های نگهداری از معلولین و سالمندان، درمانگاه های خیریه، موسسات نگهداری و حمایت از یتام و خیرین مدرسه ساز و کتابخانه ساز.
- ۵- خیرین مدرسه ساز چگونه افرادی هستند؟ خیرین مدرسه ساز با استفاده از توانمندی های خود و دیگر افراد یا نهادهای نیکوکار به ساختن یا تعمیر و نوسازی و تجهیز مدارس می پردازند و این مدارس را به صورت رایگان در اختیار وزارت آموزش و پرورش قرار می دهند.
- ۶- وقف چیست؟ از دیرباز افراد نیکوکار پناهایی مانند مدرسه علمیه، پل، کاروانسرا، آب انبار و حمام عمومی می ساختند تا مردم بتوانند از آنها استفاده کنند. گاهی نیز دستور می دادند از منافع و درآمدی که از فعالیتی در یک مکان حاصل می شود مثلاً از زمین کشاورزی یا کارگاه تولیدی، به افراد نیازمند کمک شود.
- ۷- موقوفات چیست؟ به اموال و دارایی هایی که وقف می شود موقوفات می گویند و کسی حق تصرف در آنها را ندارد یعنی تا ابد باید به همان صورت که واقف معین نموده است، استفاده شود.
- ۸- شرکت های تعاونی چگونه تشکیل می شوند؟ هرگاه گروهی از مردم برای رفع نیازهای معیشتی و شغلی خود دور هم جمع شوند و بر طبق تعاونی، در فعالیتی سرمایه گذاری و همکاری کنند و در سود و زیان آن شریک شوند، در واقع یک شرکت تعاونی تأسیس کرده اند و هر یک از آنها را عضو شرکت تعاونی می نامند.
- ۹- بر اساس قانون، هر شرکت تعاونی چگونه رسمیت پیدا می کند؟ هر شرکت تعاونی حداقل با ۷ عضو رسمیت پیدا می کند. اعضا از بین خود هیئت مدیره ای را انتخاب می کنند. همه اعضای شرکت تعاونی در تصمیم گیری ها مشارکت می کنند و رأی می دهند.
- ۱۰- تفاوت شرکت های تعاونی و شرکت های غیر تعاونی در چیست؟ در شرکت های تعاونی همه افراد با هم برابر هستند یعنی هر کس با هر مقدار سرمایه (سهام) عضو شود، یک حق رأی دارد. در حالی که در شرکت های غیر تعاونی، هر کس سرمایه و سهامش بیشتر است قدرت بیشتری در تصمیم گیری ها دارد.
- ۱۱- شرکت های تعاونی چه هدفی و چه ویژگی هایی دارند؟ در شرکت های تعاونی، گروهی از افراد به طور داوطلبانه برای یک هدف مشترک تلاش می کنند. هدف شرکت های تعاونی معمولاً حل مشکلات اقتصادی و ایجاد رفاه و زندگی بهتر برای اعضای آن است و منافع نیز که از همکاری و فعالیت گروهی (جمع) حاصل می شود، به طور عادلانه بین همه اعضا توزیع می شود.

-
- * گاهی افراد نیکوکار در قالب سازمان های و به یاری نیازمندان می پردازند. (مردم نهاد - موسسات خیریه)
 - * سازمانهای مردم نهاد و موسسات خیریه باید برای فعالیت های خود از وزارت مجوز بگیرند. (کشور)
 - * یکی دیگر از اقدامات بسیار خوب به منظور اتفاق و تعاون در جامعه است. (وقف)
 - * به اموال و دارایی هایی که وقف می شود می گویند. (موقوفات)

- ۱- حکومت کشور ما ایران چیست و چگونه اداره می شود ؟ حکومت کشور ما جمهوری اسلامی است که به وسیله سه قوه مقننه، قضاییه و مجریه، زیر نظر مقام رهبری اداره می شود.
 - ۲- رئیس قوه مجریه کیست و چه مسئولیت هایی بر عهده دارد ؟ رئیس قوه مجریه، رئیس جمهور نام دارد که پس از مقام رهبری عالی ترین مقام رسمی کشور است و مسئولیت اجرای قانون اساسی و ریاست قوه مجریه را بر عهده دارد.
 - ۳- رئیس جمهور چگونه انتخاب می شود ؟ رئیس جمهور برای مدت چهار سال با رأی مستقیم مردم انتخاب می شود و تنها برای یک دوره ی چهار ساله ی دیگر به صورت متوالی انتخاب مجدد اومانی ندارد.
 - ۴- چه کسانی می توانند در انتخابات شرکت کنند ؟ در روز رأی گیری، همه کسانی که ایرانی و تبعه ی جمهوری اسلامی ایران هستند، حتی افرادی که در خارج از کشور زندگی می کنند، می توانند در انتخابات شرکت کنند و به فرد مورد نظرشان رأی بدهند.
 - ۵- طبق قانون اساسی شرایط رئیس جمهور چیست ؟ بر طبق اصل ۱۱۵ قانون اساسی رئیس جمهور باید از میان رجال مذهبی و سیاسی که واجد شرایط زیر باشند انتخاب گردد: ایرانی الاصل، تابع ایران، مدیر و مدبر، دارای حسن سابقه و امانت و تقوی، مومن و معتقد به مبانی جمهوری اسلامی ایران و مذهب رسمی کشور.
 - ۶- مراسم تحلیف (سوگند) رئیس جمهور چگونه انجام می شود ؟ رئیس جمهور در مجلس شورای اسلامی با حضور نمایندگان مجلس و شورای نگهبان و رئیس قوه قضاییه در پیشگاه قرآن کریم شوکند یاد می کند که وظایف خود را به درستی انجام دهد.
 - ۷- رئیس جمهور و دولتی که تشکیل می دهد در برابر چه کسانی مسئول است ؟ در برابر ملت ایران، رهبر و مجلس شورای اسلامی مسئول هستند و باید پاسخگو باشند.
 - ۸- هیئت دولت از چه کسانی تشکیل می شود؟ هیئت دولت از رئیس جمهور، معاونان و وزیران تشکیل می شود.
 - ۹- رئیس جمهور در شروع کار خود چه کاری انجام می دهد ؟ رئیس جمهور در شروع کار خود، وزیرانی را انتخاب و به مجلس معرفی می کند. هر وزیر در برابر نمایندگان ملت در مجلس، برنامه های خود را ارائه می دهد سپس نمایندگان در پاره صلاحیت او برای وزارت، اظهار نظر می کنند. سپس در پاره ی هر وزیر رأی گیری می شود و در صورتی که اکثریت نمایندگان مجلس به وزیر رأی اعتماد بدهند، او می تواند به عنوان وزیر کار خود را شروع کند.
 - ۹- هیئت دولت در طی سال چه کاری انجام می دهند؟ هیئت دولت در طی سال، جلسات متعددی برگزار می کند و رئیس جمهور و وزیران در مورد مسائل مهم کشور و جهان به بحث و گفتگو می پردازند و با مشورت یکدیگر، به راه حل هایی می رسند و در مورد مسائل تصمیم گیری می کنند.
 - ۱۰- هریک از موضوعات زیر به کدام وزارتخانه مربوط می شود ؟
 - الف) درس خواندن در مدرسه ← وزارت آموزش و پرورش
 - ب) رفتن به سینما و کتابخانه ← وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
 - ج) استفاده از اتوبان، بزرگراه ها و جاده های بین شهری ← وزارت راه و شهر سازی
 - د) مراجعه به پزشک و بیمارستان ← وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
 - ه) مصرف آب و برق ← وزارت نیرو
-
- *- قوه مجریه همان و سازمان های وابسته به دولت است . (دولت)
- *- رئیس قوه مجریه نام دارد . (رئیس جمهور)
- *- عالی ترین مقام رسمی کشور پس از مقام رهبری است . (رئیس جمهور)
- *- کسانی که شرایط ریاست جمهوری دارند صلاحیتشان توسط تأیید می شود . (شورای نگهبان)
- *- حداقل سن رأی دهندگان سال تعیین شده است . (هجده)
- *- رئیس جمهور برای شروع به کار، حکم وی توسط امضا و تنفیذ می شود . (رهبر)
- *- هر وزیر مسئول یک است و ساختمانی که دفتر وزیر در آنجا قرار دارد نامیده می شود . (وزارتخانه- وزارتخانه)
- *- مقر هیئت دولت و وزارتخانه ها در است . (تهران)

۱- چه کسانی شهروند ایران محسوب می شوند؟ همه کسانی که تابعیت دولت جمهوری اسلامی را دارند، چه شهری باشند، چه روستایی و عشایر، چه در داخل کشور زندگی کنند و چه در خارج از کشور، شهروند ایران محسوب می شوند.

۲- شهروندان در رابطه با دولت چه حقوق و مسئولیت هایی دارند؟ آنها حق دارند از خدمات دولت در زمینه های مختلف بهره مند شوند، و حق دارند آزادی بیان، اظهار نظر و انتقاد داشته باشند. در عین حال شهروندان وظیفه دارند به قوانین و مقررات کشور احترام بگذارند و آنها را رعایت کنند، با دولت مشارکت و همکاری صمیمانه داشته باشند، مالیات خود را بپردازند و در هنگام جنگ از کشور دفاع کنند.

۳- مهم ترین وظایف دولت بر اساس قانون اساسی چیست؟ دولت موظف است شرایط و لوازم سواد و آموزش، بهداشت، شغل مناسب، رفاه، امنیت، فرهنگ و اخلاق اسلامی را در جامعه فراهم کند. دولت همچنین وظیفه دارد تجهیزات زیر بنایی و خدمات عمومی مانند ساختن راه و جاده، پل، بیمارستان، مسکن، مدرسه، سد، مخازن، آب، برق و گاز و... را در کشور گسترش دهد.

۴- وظایف رئیس جمهور را نام ببرید؟ ۱- امضای قراردادهایی که بین ایران و کشورهای دیگر بسته می شود ۲- اجرای قوانین و مصوبات مجلس (پس از تصویب مجلس) ۳- امضای استوارنامه ی سفیران کشور ما و پذیرش استوار نامه ی سفیران سایر کشورها ۴- اعطای نشان های دولتی.

۵- حق سوال کردن از رئیس جمهور و وزرا توسط چه کسانی انجام می شود؟ نمایندگان مجلس شورای اسلامی بر فعالیت های دولت نظارت می کنند و حق سوال کردن از رئیس جمهور و وزرا و یا استیضاح آنها را دارند. نمایندگان ممکن است از عملکرد رئیس جمهور یا هریک از وزیران سوال کنند. در این صورت رئیس جمهور یا وزیری که از او سوال شده باید در مجلس حاضر شود و به سوال نمایندگان پاسخ دهد. گاهی ممکن است مجلس وزیری را استیضاح کند.

۶- دولت در چه زمینه هایی فعالیت های مختلفی انجام می دهد؟ دولت فعالیت های مختلفی را در زمینه آموزش، بهداشت، اوقات فراغت، حفاظت از محیط زیست، مسکن، کشاورزی، صنعت و... انجام می دهد. همچنین دولت برای اقدامات عمرانی مثل ساختن پل، جاده، فرودگاه، نیروگاه برق و... باید سرمایه گذاری کند.

۷- دولت برای ساختن مدرسه و اداره ی آن چه مبالغی را باید هزینه کند؟ دولت برای ساختن مدرسه و اداره ی آن، پرداخت هزینه های آب، برق، حقوق و دستمزد معلمان، مدیران و حقوق کارمندان ادارات آموزش و پرورش، تهیه و تولید کتاب های درسی و نظایر آن بایج مبالغی (پول هایی) هزینه کند.

۸- درآمدهای دولت به چند بخش تقسیم می شود نام ببرید؟ ۱- درآمدهای حاصل از صادرات نفت ۲- درآمدهای حاصل از مالیات ۳- سایر درآمدها.

۹- مالیات چیست؟ مالیات پولی است که بر طبق قانون، افراد و موسسات به دولت می پردازند تا در جهت اداره ی امور کشور، مورد استفاده قرار بگیرد.

۱۰- سایر درآمدهای دولت غیر از مالیات چیست؟ مثال بزنید؟ درآمدی که دولت از پابست ارائه خدمات برق، آب، گاز و تلفن به مردم به دست می آورد یا درآمدهای مربوط به خدماتی مانند صدور گواهینامه ی رانندگی، سند مالکیت، گذرنامه و نظایر آن یا درآمدهای ناشی از سرمایه گذاری در صنایع بزرگ از دیگر درآمدهای دولت هستند.

۱۱- بودجه یعنی چه؟ تعریف کنید؟ بودجه به زبان ساده یعنی پیش بینی دخل و خرج دولت یا همان درآمدها و هزینه ها. بودجه سندی است که دولت در آن درآمدها و هزینه های یک کشور را برای یک سال معین می کند.

۱۲- سند لایحه ی بودجه در کجا تنظیم می شود؟ این سند باید در مجلس شورای اسلامی تصویب شود. علاوه بر آن، مجلس بر درآمدها و هزینه های دولت نظارت می کند.

- *- منظور از شهروندان است . (اِتباع یک کشور)
- *- یکی از اقدامات دولت ها تنظیم در امور مختلف است . (لایحه)
- *- لوایح دولت برای تصویب و قانونی شدن به فرستاده می شود . (مجلس شورای اسلامی)
- *- حق سوال کردن از رئیس جمهور و وزرا و استیضاح آنها بر عهده است . (مجلس شورای اسلامی)
- *- دولت برای اداره ی امور کشور باید داشته باشد تا بتواند هزینه کند . (درآمد)
- *- بخشی از درآمدهای دولت نیز از راه تأمین می شود . (مالیات)
- *- یکی از وظایف مهم دولت ها تنظیم لایحه ی است . (بودجه)
- *- سند لایحه ی بودجه در تصویب می شود . (مجلس شورای اسلامی)

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی هشتم - متوسطه اول - تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی

درس ۵ (آسیب های اجتماعی و پیشگیری از آنها)

- ۱- نوجوانان چه گروه سنی را تشکیل می دهند ؟ نوجوانان گروه سنی دوازده تا هجده سال را تشکیل می دهند .
- ۲- در دوره نوجوانی افراد دچار چه تغییراتی می شوند ؟ در این دوره افراد از نظر جسمانی دچار تغییراتی می شوند که به این تغییرات بلوغ می گویند . نوجوانان علاوه بر تغییرات جسمانی از نظر ذهنی و اجتماعی نیز تغییر می کنند .
- ۳- تغییرات دوره نوجوانی اغلب باعث بروز چه مسائلی می شود ؟ تغییرات این دوره اغلب باعث بروز مسائل مختلف عاطفی و احساسی در نوجوانان می شود .
- ۴- ما نوجوانان چه حقوقی داریم ؟ ما حق داریم درس بخوانیم ، مطالعه کنیم ، حرفه و مهارت بیاموزیم ، به ورزش و هنر بپردازیم ، استعدادهای خود را بشناسیم و شکوف کنیم ، تفریح و شادی کنیم و از زندگی لذت ببریم .
- ۵- وظیفه ی (مسئولیت) ما نوجوانان چیست ؟ ما وظیفه داریم از این دوره ی زندگی خود که هنوز مسئولیت اداره ی یک خانواده را بر عهده نکرده ایم به خوبی استفاده کنیم و قدر امکاناتی را که خانواده و مدرسه در اختیار ما می گذارد بدانیم . ما نوجوانان رو به جوانی و بزرگسالی حرکت می کنیم و باید هدف هایی برای زندگی خود داشته باشیم .
- ۶- به چه دلیل دوره ی نوجوانی افراد بیشتر در معرض آسیب های اجتماعی قرار می گیرند ؟ در این دوره به دلیل برخی خصوصیتی که در دوران بلوغ به وجود می آید افراد حساس ترند و ممکن است روحیه ی هیجانی و کنجکاوی آنها باعث شود که بیشتر در معرض آسیب های اجتماعی قرار بگیرند .
- ۷- از جمله آسیب های اجتماعی که مشکلات زیادی برای افراد یک جامعه به وجود می آورد چیست؟ پرخاشگری و نزاع - اعتیاد
- ۸- چه کسانی به افراد پرخاشگر تبدیل می شوند ؟ افرادی که راه های درست ابراز خشم را یاد نگرفته و نمی توانند به طور معمول خشم خود را کنترل (مهار) کنند به افراد پرخاشگر تبدیل می شوند و ممکن است در بزرگسالی نیز به این رفتار ادامه دهند .
- ۹- رفتارهای پرخاشگرانه به چه شکل هایی مکن است بروز کند ؟ به شکل های مختلفی مانند: آزار و اذیت ، کتک زدن ، مسخره کردن و تحقیر کردن دیگران ، پی ادبی نمودن و ناسزا گفتن و شکستن و تخریب وسایل ، بروز کژد .
- ۱۰- سه قاعده را که در هنگام خشم و عصبانیت باید به خاطر بسپاریم بیان کنید ؟ (۱- نباید به خودم صدمه بزنم ۲- نباید به دیگران صدمه بزنم ۳- نباید به وسایل یا اموال خودم و دیگران صدمه بزنم .

۱۱- وقتی ما از دست کسی عصبانی هستیم چه کارهایی باید انجام دهیم ؟ به خدا پناه ببریم و با گفتن ذکر و نام و یاد خدا خود را آرام کنیم - نفس های عمیق بکشیم و از یک تا ده بشماریم - اگر نمی توانیم خود را آرام کنیم ، محیط ناراحت کننده را ترک کنیم - برای آرام کردن خود از گفت و گو و مشورت با بزرگ تر ها کمک بگیریم .

۱۲- وقتی دیگری از دست ما عصبانی است چه کارهایی باید انجام دهیم ؟ به آرامی از او سوال کنیم چرا از دست ما عصبانی است و علت چیست ؟ - به حرف های طرف مقابل ، خوب گوش کنیم و حرف های او را قطع نکنیم - اگر اشتباهی مرتکب نشده ایم ، با آرامش توضیح دهیم و اگر اشتباهی کرده ایم عذر خواهی کنیم و راهی برای چیران اشتباه پیدا کنیم - اگر کسی از دست ما خیلی عصبانی است به طوری که حاضر به شنیدن حرف های ما نیست و ممکن است به ما صدمه بزند ، فوراً صحنه را ترک کنیم و از بزرگ تر ها کمک بخواهیم .

۱۳- حضرت علی (ع) در باره خشم چه فرمود ؟ خشم دشمن توست ، پس آن را بر خود مسلط مگردان .

۱۴- مواد مخدر چیست ؟ موادی هستند که مصرف آنها تغییراتی روی سیستم عصبی ایجاد می کند و باعث کم شدن هوشیاری و پی حسی و پی حالی می شوند اما پس از تمام شدن اثر آن روی مغز ، فرد حال بسیار بدی پیدا می کند و میچور است دوباره به سمت آن ماده پرود به عبارت دیگر فرد به آن وابستگی پیدا می کند و حاضر است برای به دست آوردن آن ماده هر کاری بکند .

*- نوجوانان گروه سنی تا سال را تشکیل می دهند . (دوازده - هجده)

*- نوجوانی فرصتی برای کسب و است . (شایستگی ها - مهارت های زندگی)

*- پر خاشگری و نزاع نتیجه ی کنترل نکردن است . (خشم)

*- خشم و عصبانیت احساسی است . (طبیعی)

*- یکی دیگر از آسیب هایی که در هر کشوری افراد به ویژه جوانان را تهدید می کند اعتیاد به است . (مواد مخدر)

درس ۶ (قوه قضائیه)

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی هشتم - متوسطه اول - تهیه کننده : علیرضا اسماعیلی

۱- چه کسانی از نوجوانان در برابر آسیب ها و تهدیدات محافظت می کنند ؟ خود - خانواده - مدرسه - قانون .

۲- هر فرد چگونه می تواند از خودش در برابر آسیب ها و تهدیدات محافظت کند ؟ هر فرد نسبت به بدن و روح و روان خود مسئول است و باید از اعمال و رفتاری که به سلامتی بدنی و روانی او لطمه می زند ، پرهیز کند . البته در این راه باید همیشه از خداوند متعال کمک بگیریم و از طریق نماز و دعا از او بخواهیم تا ما را یاری کند که در راه راست حرکت کنیم و به وسوسه های شیطانی تسلیم نشویم .

۳- خانواده چگونه می تواند از فرزندان خود در برابر آسیب ها محافظت کنند ؟ پدر و مادر مسئولیت از فرزندان و فراهم کردن امکانات زندگی برای آنها را دارند . پدر و مادر در تربیت و مراقبت فرزندان ، حق قانونی دارند . آنها حق دارند تا زمانی که فرزندان شان مستقل نشده اند بر فعالیت های آنها نظارت دقیق داشته باشند .

۴- یکی از مهم ترین وظایف قوه ی قضائیه چیست ؟ حل کردن اختلافات مردم .

۵- انواع دعاوی (اختلافات) را که در دادگاه مطرح می شود نام ببرید ؟ (۱- دعاوی (اختلافات) کیفری ۲- دعاوی (اختلافات) حقوقی .

۶- دعاوی (اختلافات) کیفری را توضیح دهید ؟ مربوط به اعمالی است که دادگاه برای فردی که مرتکب جرمی شده است ، مجازات تعیین می کند . مانند فردی که در مغازه با مشتری دیگر شروع به توهین و فحاشی و تهدید می کند . یا فردی که در منزل شخصی اش طبابت می کند و معجز نظام پزشکی ندارد .

۷- دعاوی (اختلافات) حقوقی را توضیح دهید؟ مربوط به اعمالی است که دادگاه مجازاتی تعیین نمی کند بلکه افراد را ملزم می کند که تکالیفشان را انجام دهند یا حقوق قانونی دیگران را بدهند. مانند فردی که در هنگام ساختمان سازی به طور ناخواسته قسمتی از خانه همسایه مجاور را با لودر خراب کرده است.

۸- قاضی در دادگاه چه کاری انجام می دهد؟ در دادگاه قاضی مدارک خواهان (شاکی) و خوانده را مطالعه می کند و از آنها می خواهد تا دلائل خود را بیان کنند. قاضی باید فردی عادل و آشنا با قوانین باشد.

۹- وکیل چه کسی است؟ وکیل کسی است که در رشته ی حقوق درس خوانده و به قوانین آشناست و پروانه (اجازه نامه) وکالت دارد.

*- نهادهای که عدالت اجتماعی را برقرار می سازد و بر اجرای قوانین نظارت می کند است. (قوه قضائیه)

*- یکی از مهم ترین وظایف قوه قضائیه است. (حل کردن اختلافات مردم)

*- در همه دادگاه ها افراد حق دارند فردی را به عنوان انتخاب کنند تا از حقوق آنها دفاع کند. (وکیل)

*- افراد می توانند قبل از نوشتن شکایت در مجتمع های قضایی با در آن مجتمع مشورت کنند. (مشاور حقوقی)

درس ۷ (ارتباط و رسانه)

تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی هشتم - متوسطه اول -

۱- ارتباط چیست؟ ارتباط، انسان را قادر می سازد تا خواسته ها و نیازهای خود را به دیگران منتقل کند.

۲- ارتباط بین انسان ها از چه راه هایی برقرار می شود؟ محبت کردن، تبادل افکار و اعتقادات، تبادل اطلاعات، در میان گذاشتن احساسات، حل کردن مسائل، درک کردن دیگران، همه از طریق ارتباط بین انسان ها میسر می شود.

۳- عناصر ارتباط را نام ببرید؟ و مثال بزنید؟ (- فرستنده (ارسال کننده پیام) ۲- گیرنده (دریافت کننده پیام) ۳- پیام برای مثال وقتی به دوستی سلام می کنیم یا به او لبخند می زنیم، ما فرستنده پیام و دوستان گیرنده آن است و سلام یا لبخند هم پیام می باشد.

۴- بازخورد چیست؟ اگر گیرنده به فرستنده پیامی بفرستد و او را متوجه کند که معنی پیام را دریافت کرده به این عمل بازخورد می گویند

۵- رسان چیست؟ و چه چیزهایی را در بر می گیرد؟ هر وسیله ای که پیامی را از فرستنده به گیرنده منتقل کند، رسانه نام دارد. بنابراین رسانه از ابزارهای مانند زبان تا ابزارهای چاپی (علائم، کتاب ها، روزنامه ها و مجلات و...) و ابزارهای الکترونیکی (تلفن، رادیو، تلویزیون، اینترنت و...) را در بر می گیرد.

۶- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات چه خدماتی به مردم ارائه می دهد؟ این وزارتخانه خدمات پستی، مخابراتی، رادیویی، صدا و تصویر را به مردم ارائه می دهد و مسئولیت توسعه ی وسایل ارتباطی را در کشور بر عهده دارد.

۷- برخی از شرکت ها و سازمان های تابعه ی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات را نام ببرید؟ شرکت پست، شرکت ارتباطات سیار، پست بانک ایران (پست مالی) شرکت ایرانسل، شرکت مخابرات ایران، سازمان فناوری اطلاعات ایران.

*- یکی از نیازهای مهم بشر است. (ارتباط برقرار کردن)

*- ما به کمک وسایل می توانیم در سطح ملی و فراملی ارتباط برقرار کنیم. (ارتباط جمعی)

*- در یک ارتباط کلامی زبان یک است. (رسانه)

*- به علت اهمیت موضوع ارتباطات در کشور وزارتخانه ای با عنوان وزارت وجود دارد. (ارتباطات و فناوری اطلاعات)

- ۱- نمونه ای از کاربردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات در زندگی را نام ببرید ؟ ارتباط سریع با دیگران از طریق تلفن همراه - مکتبه از طریق پست الکترونیک (ایمیل) - فعالیت های علمی از طریق اینترنت - خرید و فروش از طریق اینترنت - بهره گیری از خدمات دولت الکترونیک - آموزش از طریق ویدئو کنفرانس - امنیت و نظارت با استفاده از تلویزیون های مدار بسته ، تلفن همراه ، و اینترنت - عملیات بانکی از طریق تلفن ، دستگاه خودپرداز و اینترنت .
- ۲- با پست الکترونیک چه کاری می توان انجام داد ؟ با پست الکترونیک (ایمیل) می توان نامه نگاری کرد و فایل های متنی یا صوتی و تصویری را به همراه نامه ارسال نمود . گیرنده می تواند همان لحظه و با سرعت پیام را دریافت کند .
- ۳- چند نمونه از خدمات دولت الکترونیک را بنویسید ؟ ۱- پرداخت قبض آب و برق و تلفن و ... به وسیله تلفن یا اینترنت ۲- ثبت نام حج و زیارت ۳- ثبت نام کنکور ، آگاهی از نتایج آزمون ها ۴- صدور گواهینامه ۵- رزرو یا خرید بلیت هواپیما ، قطار و ... ۶- آگاهی از میزان مالیات تعیین شده و پرداخت آن و
- ۴- افراد از طریق تلفن ، دستگاه خودپرداز و اینترنت چه کارهایی می توانند انجام دهند ؟ کارهایی مانند واریز کردن پول به حساب دیگران ، گرفتن موجودی ، دریافت صورتحساب یا برداشتن پول از حساب خودشان .
- ۵- استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات چه نتایجی دارد ؟ بسیاری از این فناوری ها موجب می شوند که در وقت و هزینه ها صرفه جویی شود ، رفت و آمدها در شهرها کمتر شود و به علاوه بتوانیم در ۲۴ ساعت شبانه روز ، و نه فقط در ساعاتی معین از این خدمات بهره مند شویم .
- ۶- تأثیر وسایل ارتباط جمعی (رسانه های ارتباط جمعی) بر فرهنگ عمومی چیست ؟ امروزه صاحب نظران معتقدند که رسانه های ارتباط جمعی ، تأثیر زیادی بر سبک زندگی و هویت افراد می گذارند . آنها چنین بحثی می کنند که رسانه ها می توانند موجب شوند که مردم به شیوه های خاصی فکر کنند و یا وقایع را همان طور که آنها می خواهند ببینند . به عبارت دیگر رسانه ها روی پاورها و افکار انسان ها اثر می گذارند . این اثرات ممکن است مثبت یا منفی باشند .
- ۷- اثرات منفی رسانه های ارتباط جمعی را بنویسید ؟ ۱- امروزه بخش زیادی از وقت مردم صرف تماشای تلویزیون یا استفاده از اینترنت می شود و افراد تحت تأثیر این صحنه ها روش های خشونت آمیز را به کار ببرند و یا برخی پایگاه های اینترنتی ممکن است ، پی بندوباری های اخلاقی را در کاربران ترویج کنند ۲- آگاهی های بازرگانی است که مصرف گرایی را در جامعه تشویق می کند ۳- کم شدن تماس چهره به چهره افراد و کم شدن دید و بازدید های اقوام و دوستان ۴- کم شدن گفت و گو بین اعضای خانواده .

- ۱- شبه جزیره عربستان در کجا واقع است و چقدر مساحت دارد؟ شبه جزیره عربستان که جزیره العرب نیز نامیده می شود در جنوب غربی آسیا واقع شده است و حدود سه میلیون کیلومتر مربع مساحت دارد.
- ۲- سرزمین عربستان را چه چیز تشکیل می دهد؟ بخش وسیعی از این سرزمین را بیابان ها و ریگزار ها و قسمت دیگری را نواحی کوهستانی تشکیل می دهند.
- ۳- از جمله مناطق کوهستانی عربستان چیست؟ و چه شهرهایی در این منطقه قرار دارند؟ حجاز از جمله مناطق کوهستانی واقع در غرب جزیره العرب است و شهرهای مکه، یثرب (مدینه) و طائف در این منطقه قرار دارند.
- ۴- چه عواملی باعث شده که اغلب ساکنان عربستان زندگی صحرائنشینی داشته باشند؟ آب و هوای گرم و خشک و کمبود آب.
- ۵- مردم عربستان از چه راه هایی زندگی می کردند؟ ۱- زندگی صحرائنشینی و پرورش دام ها ۲- کشاورزی ۳- دادوستد با نقاط مختلف از طریق کاروان های تجاری.
- ۶- ساکنان جزیره العرب را چه کسانی تشکیل می دادند و چگونه زندگی می کردند؟ قوم عرب تشکیل می دادند و به شکل قبیله ای زندگی می کردند.
- ۷- در دوران عصر جاهلیت عرب ها پیرو چه دینی هایی بودند؟ در آن زمان پیشتر عرب ها بت می پرستیدند و کعبه، خانه خدا را از بت های گوناگون پر کرده بودند. البته گروهی از عرب ها نیز پیرو حضرت ابراهیم و یا دین های یهود، مسیح و زردشت بودند.
- ۸- در زمان عصر جاهلیت در عربستان زنان از چه موقعیتی برخوردار بودند؟ زنان اغلب از مقام و موقعیت پائینی برخوردار بودند و برخی مردان از داشتن فرزند دختر احساس حقارت می کردند.
- ۹- تعصبات اعراب جاهلی نسبت به قبیله ی خود چگونه بود؟ اعراب جاهلی نسبت به قبیله خود تعصب شدید و کورکورانه ای نشان می دادند. آنان پی توجه به اینکه حق با چه کسی است، از اعضای قبیله ی خود در برابر افراد دیگر قیایل دفاع و پشتیبانی می کردند.
- ۱۰- چه عواملی باعث گسترش درگیری های قبیله ای و رواج غارتگری در میان اعراب جاهلی بود؟ تعصب قبیله ای موجب بروز کینه و حس انتقام جویی در میان قیایل مختلف عرب شده بود و جنگ و خونریزی های پیاپی را به دنبال داشت. از سوی دیگر کمبود غذا و سایر نیازهای زندگی نیز عامل دیگری برای گسترش درگیری های قبیله ای و رواج غارتگری بود.
- ۱۱- چرا حضرت محمد (ص) را محمد امین می خواندند؟ آن حضرت تحت تأثیر محیط آلوده به شرک و فساد مکه قرار نگرفت و چنان به پاکدامنی و درستکاری مشهور شد که او را محمد امین می خواندند.
- ۱۲- حضرت محمد (ص) چه محلی را برای عبادت برمی گزید و در چند سالگی به پیامبری رسید؟ حضرت محمد (ص) کوه های اطراف مکه و از جمله غار حرا را برای عبادت بر می گزید و اوقات زیادی را در آنجا می گذراند. در ۲۷ رجب سالی که آن حضرت به ۴۰ سالگی رسیده بود، فرشته وحی در غار حرا بر او نازل شد و فرمان پیامبرش را از جانب خداوند ابلاغ کرد.
- ۱۳- حضرت خدیجه که بود؟ حضرت خدیجه از زنان ثروتمند مکه بود و تمام دارایی خود را در راه نشر اسلام، کمک به فقیران و آزادی بردگان خرج کرد.
- ۱۴- رسول خدا در آغاز بعثت چه کرد؟ رسول خدا در آغاز بعثت به صورت فردی و پنهانی مردم را به پرستش خدای یگانه و ایمان به روز رستاخیز دعوت می کرد. در نتیجه ی این دعوت، تعدادی از مردم مکه به اسلام ایمان آوردند.
- ۱۵- پیامبر پس از سه سال مأموریت مخفیانه چه کرد؟ پس از سه سال، پیامبر مأموریت یافت نخست خویشاوندان و سپس عموم مردم را آشکارا به اسلام دعوت نماید. در این مرحله از دعوت، رسول خدا علاوه بر آنکه مردم را به عبادت خدای یکتا فرا می خواند، پرستش بت ها را نکوهش می کرد و از سرانجام بد کافران سخن می گفت.

- ۱۶- چه کسانی از گسترش دین اسلام دچار بیم و هراس شدند ؟ اشراف مکه به ویژه بزرگان قبیله قریش مانند ابولهب ، ابو جهل و ابوسفیان که بر مکه حکومت می کردند از گسترش دین اسلام و مخالفت آشکار آن با افکار و عقاید جاهلی ، دچار بیم و هراس شدند .
- ۱۸- مشرکان پس از آنکه نتوانستند ابوطالب را در پشتیبانی از رسول خدا منصرف کنند به چه شیوه ای روی آوردند ؟ آنان نخست به حضرت محمد(ص) پیشنهاد کردند که ریاست قبیله و قوم و دریافت ثروت فراوان را بپذیرد و از عقاید خود دست بردارد .
- ۱۹- پیامبر اسلام در مقابل پیشنهاد مشرکان مبنی بر ریاست قبیله و قوم و دریافت ثروت چه فرمود ؟ من برای گردآوری مال و فرمانروایی مبعوث نشده ام ، خدایم مرا به عنوان پیام آور به سوی شما فرستاده ، هرگاه از من بپذیرید ، این موجب سعادت شما در دو جهان است و اگر آن را رد کنید ، من در این راه استقامت می ورزم تا خدا میان من و شما داوری کند .
- ۲۰- سران مشرکین پس از پاسخ پیامبر چه تصمیمی گرفتند ؟ تصمیم گرفتند ایشان و مسلمانان را مورد آزار و شکنجه قرار دهند . هر چه زمان می گذشت بر شدت سخت گیری و شکنجه ی مشرکان افزوده می شد . آنان بدترین دشنام ها و تهمت ها را به رسول خدا نسبت می دادند و پر خورده های زشت و ناپسندی با آن حضرت می کردند . پیامبر اسلام در برابر چنین رفتارهایی بردبار بود و با مهرپانی مردم را به اسلام فرا می خواند .
- ۲۱- مشرکان برای جلوگیری از گسترش اسلام چه کردند ؟ اقدام به آزار و شکنجه ی مسلمانان کردند . شماری از پیروان رسول خدا به ویژه تهیدستان یا پردگان مورد شدیدترین شکنجه ها قرار گرفتند .
- ۲۲- از جمله افرادی زیر شکنجه های طاقت فرسای مشرکان به شهادت رسیدند چه کسانی بودند ؟ یاسر و همسرش سمیه و پسرشان عمار و نیز بلال حبشی از جمله این افراد بودند .
- ۲۳- چرا پیامبر از مسلمانان خواست به حبشه هجرت کنند ؟ آزار و اذیت مشرکان نسبت به پیروان اسلام آن قدر افزایش یافت که پیامبر از مسلمانان خواست به حبشه مهاجرت کنند .
- ۲۴- تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان توسط مشرکان چرا و شامل چه مواردی بود ؟ زیرا متوجه شدند با شکنجه و سرکوب نمی توانند مانع گسترش اسلام شوند ، تصمیم گرفتند مسلمانان را تحریم کنند ، از این رو عهدنامه ای را امضا کردند که بر اساس آن هر گونه خرید و فروش و رابطه ی اجتماعی (ازدواج) با پیروان اسلام ممنوع شده بود .
- ۲۵- پس از تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان ، رسول خدا و یارانش چه کردند ؟ به پیشنهاد ابوطالب به یکی از دره های اطراف مکه به نام شعب (ابوطالب پناه بردند . آنها حدود سه سال شرایط بسیار سختی را در این دره تحمل کردند .
- ۲۶- چرا یثرب به مدینه النبی تغییر نام داد ؟ جوانان آن شهر که در پاره اخلاق نیکو و پسندیده ی رسول خدا مطالبی شنیده بودند به استقبال ایشان رفتند . از آن پس نام یثرب به مدینه النبی یعنی شهر پیامبر تغییر داده شد .
- ۲۷- انصار به چه کسانی گفته می شد ؟ در تاریخ اسلام به گروهی از ساکنان مدینه که با پیامبر(ص) پیمان بستند و آن حضرت را یاری کردند انصار (یاری کنندگان) می گویند .
- ۲۸- مهاجرین به چه کسانی گفته می شد ؟ گروه دیگری از مسلمانان که اموال و دارایی خود را رها نمودند و از مکه به مدینه رفتند ، به مهاجرین (هجرت کنندگان) معروف هستند .
- ۲۹- مهم ترین اقدامات پیامبر پس از ورود به مدینه چه بود ؟ - (ایجاد مسجدی برای انجام امور عبادی ، اجتماعی ، علمی و سیاسی
- ۲- پیمان برادری به جای تعصبات قومی و قبیله ای ۳- پیمان نامه ی سیاسی
- ۳۰- مسجدی که پیامبر در مدینه سخت چگونه مکانی بود ؟ مسجد علاوه بر آنکه مکانی برای عبادت و اجرای مراسم مذهبی به شمار می رفت ، مرکزی برای مشورت و تصمیم گیری در پاره ی امور سیاسی و نظامی بود ، مسجد همچنین کانون اصلی سواد آموزی و فراگیری علم و دانش محسوب می شد .

۳۱- پیمان برادری بین مسلمانان توسط پیامبر به چه علت انجام شد ؟ مسلمانان ساکن مدینه یعنی مهاجرین و انصار از قبایل مختلف بودند . بعضی از این قبایل در گذشته نسبت به هم کینه و دشمنی شدید داشتند . پیامبر به منظور ایجاد محبت و دوستی بین مسلمانان ، آنها را دو به دو با یکدیگر برادر اعلام کرد . این کار در جهت ایجاد امت اسلامی بود . پیامبر ، حضرت علی (ع) را به برادری خود برگزید .

۳۲- پیمان نامه سیاسی بین چه کسانی بسته شد ؟ پیامبر لازم می دانست میان ساکنان مدینه اتحاد سیاسی برقرار شود . از این رو پیمان نامه ای تنظیم شد و مسلمانان و یهودیان متعهد شدند که به آن عمل کنند . تدوین و امضای این پیمان نامه ، در واقع اعلام رسمی تأسیس حکومت اسلامی به رهبری پیامبر در شهر مدینه بود .

۳۳- آیا پیامبر برای کشورگشایی و به دست آوردن غنیمت اقدام به جنگ می کرد ؟ چرا ؟ خیر - در جنگ های اُحُد و خندق این مسلمانان بودند که مورد حمله ی مشرکان قرار گرفتند و ناگزیر شدند از خود دفاع کنند . برخی جنگ ها نیز برای دفع تهدیدهای خطرناک دشمنان رخ داد ، برای نمونه پس از آنکه برخی قبایل یهود پیمان شکنی کردند و با مشرکان علیه مسلمانان متحد شدند ، پیامبر ناگزیر شد با آنان نبرد کند .

۳۴- پیامبر همواره پیروانش را در جنگ ها به چه چیز سفارش می کرد ؟ به رعایت اصول اخلاقی و ارزش های انسانی در جنگ ها توصیه می نمود ، او به ویژه سفارش می کرد با اسیران خوش رفتاری نمایند و از تخریب و غارت اموال مردم در جنگ پرهیز کنند . آن حضرت همچنین مراقب بود که مسلمانان همانند مشرکان رفتار کنند .

۳۵- چرا پیامبر به فرمانروایان کشورهای مختلف نامه نوشت و آنان را به اسلام دعوت کرد ؟ از آنجایی که هدف دین اسلام هدایت همه ی مردم جهان است ، پیامبر به فرمانروایان کشورهای مختلف از جمله ایران ، روم و حبشه نامه نوشت و آنان را به اسلام دعوت کرد .

۳۶- پیامبر در واقعه ی غدیر خم چه کرد ؟ پیامبر در حضور زائران خانه خدا دست علی (ع) را بالا برد و فرمود : ای مردم هر کس که من پیشوای او هستم ، پس این علی پیشوای اوست . خداوند دوستداران او را دوست پدار و دشمنانش را دشمن پاش .

-
- *- اسلام در در میان مردمی که در جهالت به سر می بردند ظهور کرد . (شبه جزیره عربستان)
 - *- دو ایستگاه مهم تجاری بر سر راه جنوب به شمال شبه جزیره عربستان و به شمار می رفت . (مکه - مدینه)
 - *- اوضاع و شرایط اجتماعی و فرهنگی مردم عربستان در دوران پیش از بعثت به گونه ای بود که از آن به یاد می شود . (عصر جاهلیت)
 - *- حضرت محمد (ص) در شهر به دنیا آمد . (مکه)
 - *- نخستین کسانی که به رسول خدا ایمان آوردند و بودند . (حضرت علی (ع) - حضرت خدیجه (س))
 - *- نخستین شهیدان اسلام و بودند . (یاسر - سمیه)
 - *- پس از تحریم پیامبر و یارانش به یکی از دره های اطراف مکه به نام پناه بردند . (شعب ابوطالب)
 - *- نخستین اقدام مهم پیامبر پس از ورود به مدینه ایجاد بود . (مسجد)
 - *- به برخی از جنگ های پیامبر و به برخی دیگر گفته می شد . (غزوه - سریه)

- ۱- ماجرای سقیفه ی بنی ساعده چه بود ؟ پس از رحلت پیامبر در حالی که علی (ع) و شماری از اصحاب مشغول خاک سپاری بودند تعدادی از انصار و مهاجرین در سقیفه بنی ساعده گرد آمدند و در باره جانشینی پیامبر به گفتگو پرداختند. هر دو گروه با نادیده گرفتن وصیت پیامبر در غدیر خم مدعی بودند که خلافت و جانشینی رسول خدا حق آنان است.
- ۲- ابوبکر چگونه به خلافت رسید ؟ با توجه به اینکه از گذشته میان انصار رقابت و اختلاف وجود داشت. جمعی از حاضران در سقیفه، با ابوبکر که یکی از مهاجرین کهنسال بود پیعت کردند و بدین ترتیب وی به عنوان خلیفه اول شناخته شد.
- ۳- چرا حضرت علی (ع) در ابتدای خلافت ابوبکر سکوت کرد ؟ گروهی از مسلمانان با یاد آوری خطبه پیامبر در غدیر، خواهان پیعت با علی (ع) بودند اما علی (ع) با سکوت خود مانع بروز تفرقه و درگیری میان مسلمانان شد تا اسلام پایدار بماند.
- ۴- ابوبکر چند سال خلافت کرد ؟ و چه کسی را به جانشینی خود برگزید ؟ ابوبکر حدود دو سال خلافت کرد و عمر بن خطاب را به جانشینی خود برگزید.
- ۵- عمر چند سال حکومت کرد و چه مناطقی را تصرف نمود ؟ عمر در دوران ده ساله حکومت خود کار فتوحات را که از اواخر دوران خلافت ابوبکر آغاز شده بود با جدیت دنبال کرد. سپاهیان اعرامی از سوی عمر، علاوه بر بخش وسیعی از ایران، کشورهای سوریه، لبنان، فلسطین و مصر را نیز فتح کرد.
- ۶- عثمان چگونه به خلافت رسید و در زمان او اوضاع کشور چگونه بود ؟ عثمان خلیفه سوم توسط شورایی که عمر تعیین کرده بود به خلافت رسید. در زمان او بر خلاف دو خلیفه قبلی، زندگی تجملاتی و شیوه اشرافی رواج یافت و اطرافیان و کارکنان خلیفه با ثروت به دست آمده از فتوحات به خوش گذرانی مشغول شدند.
- ۷- چرا عثمان بعضی از یاران نزدیک پیامبر را مجازات و تبعید می کرد ؟ عثمان جمعی از صحابه و یاران نزدیک پیامبر مانند ابوزر، عمار و مالک اشتر را به دلیل آنکه از او و اطرافیانش انتقاد می کردند، مجازات و تبعید کرد.
- ۸- عاقبت عثمان چه شد ؟ عملکرد اطرافیان خلیفه سوم نارضایتی گروهی از مسلمانان را برانگیخت. آنان از نقاط مختلف به مدینه آمدند و اعتراض خود را نسبت به عملکرد عاملانش اعلام کردند. امام علی (ع) تلاش زیادی کرد که مخالفان را آرام کند و مانع بروز درگیری و خونریزی شود، اما سرانجام معترضان خشمگین به خانه خلیفه هجوم بردند و او را کشتند.
- ۹- امام علی (ع) در کجا به دنیا آمد و دوران کودکی و نوجوانی او چگونه سپری شد ؟ امام علی (ع) فرزند ابوطالب در کعبه به دنیا آمد. آن حضرت دوران کودکی و نوجوانی را در خانه ی حضرت محمد (ص) و تحت تربیت وی به سر برد.
- ۱۰- چه عاملی سبب شد که پیامبر بدون هیچ آسیبی مکه را به سوی مدینه ترک کند ؟ شهامت و فداکاری علی (ع) و خوابیدن در بستر پیامبر سبب شد که پیامبر بدون هیچ آسیبی از مشرکان، مکه را به سوی مدینه ترک کند.
- ۱۱- در دوران خلافت سه خلیفه ی قبلی حضرت علی (ع) چه می کرد ؟ آن حضرت علی (ع) به تفسیر قرآن ریال تربیت شاگردان و پاسخ گویی به سوالات دینی مردم می پرداخت. همچنین ایشان به عمران و آبادی و احداث نخلستان ها توجه زیادی داشت.
- ۱۲- حضرت علی (ع) چگونه به خلافت رسید ؟ پس از کشته شدن عثمان، مردم دریافتند که جامعه اسلامی بی سرپرست مانده است. بسیاری از مهاجرین و انصار خواهان پیعت با علی (ع) شدند، اما آن حضرت تمایلی به پذیرش خلافت نداشت. سرانجام با اصرار زیاد مردم، امام علی (ع) منصب خلافت را پذیرفت.
- ۱۳- چه عواملی موجب مخالفت و دشمنی ریاست طلبان و ثروت اندوزان با علی (ع) شد؟ و چه جنگ هایی را بر آن حضرت تحمیل کردند ؟ اصرار علی (ع) بر عمل به قرآن و سنت پیامبر و اجرای عدالت موجب مخالفت و دشمنی ریاست طلبان شد. این گروه چون اطمینان یافتند که امام به دلخواه آنان عمل نخواهد کرد به فتنه جویی پرداختند و سه جنگ جمل، صفین و نهروان را بر انحضرت تحمیل کردند.
- ۱۴- جنگ جمل را توضیح دهید ؟ از آنجا که امام علی (ع) هیچگونه تمایلی به جنگ و خونریزی میان مسلمانان نداشت، کوشید از طریق گفتگو و نصیحت پیعت شکنان و شورشیان را قانع کند که دست از تفرقه و آشوب بردارند اما شورشیان اقدام به جنگ کردند. امام در جنگ جمل شورشیان را شکست داد.

۱۵- جنگ صفّین را توضیح دهید ؟ در جنگ صفّین امام علی (ع) به مقابله با سپاه معاویه رفت و آنها را ظالمین نامید. پایداری یاران علی (ع) به ویژه مالک اشتر آثار شکست را بر چهره ی سپاه ستمگر آشکار ساخت. اما در آخرین لحظات، نیرنگ عمروعاص مانع پیروزی سپاهیان امام علی (ع) شد.

۱۶- چرا حضرت علی (ع) شهر کوفه را مرکز خلافت خود قرار داد ؟ امام در ابتدای حکومت خود، برای دفع تهدیدات بیعت شکنان و دشمنان عدالت از مدینه رهسپار عراق شد و شهر کوفه را مرکز خلافت خود قرار داد.

۱۷- مهم ترین ویژگی ها و دستاوردهای حکومت حضرت علی (ع) را نام ببرید ؟ -۱) ساده زیستی و مقابله با اشرافی گری
۲- تأکید بر عدالت ۳- برگزیدن افراد صالح به حکومت ولایات ۴- مدارا با مخالفان

۱۸- چرا امام حسن (ع) ناچار شد پیشنهاد صلح معاویه را بپذیرد ؟ بسیاری از یاران و سپاهیان آن حضرت تمایلی به نبرد نداشتند و فقط گروه اندکی آماده جهاد بودند. این در حالی بود که معاویه با وعده ی دادن پول و مقام، بسیاری از روسای قبایل و حتی یاران نزدیک امام را قریب داده و جذب خود کرده بود.

۱۹- چه عاملی نقش مهمی در جلوگیری از شکست معاویه در جنگ صفّین داشت ؟ معاویه سیاستمداری فریبکار بود و با دادن پول و مقام، اشخاص با نفوذ و قدرتمند را جذب خود می کرد. عمروعاص یکی از این افراد بود، او که به طمع دست یافتن به حکومت مصر به معاویه پیوسته بود، نقش مهمی در جلوگیری از شکست معاویه در جنگ صفّین داشت.

۲۰- زمینه های قیام امام حسین (ع) چه بود ؟ امام حسین (ع) سال ها در کنار پدرش امیرمومنان و برادرش امام حسن (ع) در صحنه ی جهاد و مبارزه حاضر بود. آن حضرت پس از شهادت برادر، با سخنرانی و نامه های افشاگرانه علیه حکومت ظالمانه ی معاویه مبارزه کرد. پس از مرگ معاویه، پسرش یزید طبق وصیت او به خلافت رسید.

۲۱- مردم کوفه پس از شنیدن خبر حرکت امام حسین (ع) به سوی مکه چه کردند ؟ با نوشتن نامه های فراوان ایشان را به آن شهر دعوت کردند. امام نخست اعتنایی به آن نامه ها نکرد، اما با اصرار کوفیان، پسر عموی خود مسلم بن عقیل را روانه ی آنجا کرد. پس از ورود مسلم به کوفه، هزاران نفر با مسلم به نمایندگی از امام حسین بیعت کردند. امام پس از دریافت نامه مسلم عازم کوفه شد.

۲۲- عبدالله بن زیاد در شهر کوفه چه کرد ؟ عبيدالله با ایجاد رعب و وحشت مردم را ترساند و مسلم بن عقیل را دستگیر کرد و به شهادت رساند. او سپس مردم کوفه را وادار کرد که آماده ی جنگ با امام حسین (ع) شوند.

۲۳- واقعه ی عاشورا را توضیح دهید ؟ سپاه یزید مانع رسیدن امام حسین و یارانش به کوفه شدند و کاروان آن حضرت را ناچار به توقف در سرزمین گرم و خشک کربلا (نینوا) نمودند. لشکریان یزید که تعدادشان بسیار زیاد بود، امام حسین (ع) و یارانش را در محاصره و در روز عاشورا جنگ را آغاز کردند. امام و یارانش که مرگ در راه عقیده و ایمان را سعادت در سایه حکومت ستمگران را تنگ می دانستند شجاعانه جنگیدند و به شهادت رسیدند.

۲۴- امام حسین (ع) در وصیت نامه خویش در باره هدف قیام خود چه فرموده است ؟ هدف من اصلاح امت چدم رسول الله، امر به معروف و نهی از منکر و پیاده کردن سیره ی رسول الله و پدرم علی بن ابیطالب است.

*- حضرت محمد (ص) در ۲۸ صفر سال هجری در وفات یافت . (۱۱ - مدینه)

*- حضرت علی (ع) حدود سال حکومت کرد . (۵ سال)

*- معاویه پسر ابوسفیان اعلام کرد در صورتی از علی (ع) اطاعت می کند که حکومت و به او واگذار شود . (شام - مصر)

*- پس از شهادت علی (ع) در رمضان سال هجری ، مردم شهر کوفه با بیعت کردند . (۲۱ - ۴۰ - امام حسن)

*- معاویه بعد از تحمیل صلح بر امام حسن (ع) در به خلافت نشست . (شام (سوریه))

*- معاویه فرزندش را به جانشینی خود انتخاب و خلافت را کرد . (یزید - مروثی)

*- یزید با شنیدن اخبار کوفه را که مردی سنگدل و خونریز بود به حکومت آنجا منصوب کرد . (عبيدالله بن زیاد)

*- حضرت پس از شهادت امام حسین (ع) با سخنرانی های روشنگرانه اهداف قیام کربلا را بر همگان آشکار کرد . (زینب (س))

- ۱- اوضاع ایران در آستانه ی حمله اعراب مسلمان چگونه بود ؟ ۱- وقتی خسرو پرویز به دست پسر خود به قتل رسید ، رقابت و دشمنی در درون دربار ساسانی ، بیشتر شد ۲- شورش های فرماندهان و دخالت های آنها در رقابت سیاسی ، روحیه سپاهیان را تضعیف کرده و توان جنگی آنان را کاهش داده بود ۳- مردم به دلیل وجود نظام طبقاتی ، بی عدالتی و تبعیض های اجتماعی و مالیات های سنگین از حکومت ساسانیان ناراضی بودند ۴- بر اثر طغیان رودهای دجله و فرات زمین ها و مزارع حاصلخیز از بین رفت ۵- قحطی و شیوع بیماریهای طاعون و وبا اوضاع را بدتر کرد
- ۲- نبرد قادسیه را توضیح دهید ؟ ارتش ساسانی در نبرد قادسیه از سپاه مسلمانان که روحیه پالاتر و انگیزه بیشتری داشت شکست خورد . در این جنگ ، رستم فرخزاد فرمانده سپاه ساسانی کشته شد و مدتی بعد تیسفون پایتخت ساسانیان با گنجینه ای از غنائم به تسخیر اعراب درآمد .
- ۳- سلسله ی ساسانی چگونه سقوط کرد ؟ در نبردی که در نهاوند رخ داد ، ضربه نهایی بر پیکر ارتش ساسانی وارد شد ، به طوری که یزدگرد سوم ، آخرین پادشاه ساسانی ، دیگر نتوانست سپاهی را برای مقابله با اعراب مسلمان گردآوری کند . پس از جنگ نهاوند ، شهرها و ولایات ایران یکی پس از دیگری به تصرف اعراب درآمد . سرانجام با ورود اعراب به خراسان ، یزدگرد سوم به دست آسیابانی در مرو به قتل رسید و سلسله ساسانی پس از چهار صد سال فرمانروایی به پایان رسید .
- ۴- اوضاع ایران در دوره خلافت امویان (بنی امیه) چگونه بود ؟ ۱- امویان حکومت خود را بر پایه خشم و ظلم بنا نهادند ۲- اشراف و سران قبایل عرب ، بر بیشتر ولایات ایران حکومت می کردند ۳- بنی امیه به قوم و نسل خود ، فخر فروشی می کردند و قوم عرب را برتر و شریف تر از سایر اقوام می پنداشتند ۴- اقوام غیر عرب از جمله ایرانیان مورد تحقیر و توهین قرار می گرفتند ۵- ایرانیان اجازه نداشتند مقام و منصب های مهم مانند حکومت ولایات یا فرماندهی سپاه را عهده دار شوند .
- ۵- در دوران بنی امیه کدام امامان به شهادت رسیدند ؟ در دوران بنی امیه علاوه بر امام حسن و امام حسین (ع) ، امام سجاد و امام محمد باقر (ع) نیز به شهادت رسیدند .
- ۶- چرا مردم ایران به مبارزه و مخالفت با حکومت اموی پرداختند ؟ مردم ایران که از ظلم و ستم و قوم گرایی امویان به ستوه آمده بودند از هر فرصتی برای مخالفت و مبارزه با حکومت اموی استفاده می کردند . ایرانیان در بسیاری از قیام ها و شورش هایی که علیه امویان به وقوع پیوست حضور موثری داشتند . وقتی مختار ثقفی در کوفه به خونخواهی امام حسین و یارانش قیام کرد ایرانیان به او پیوستند .
- ۷- عباسیان چگونه به قدرت رسیدند ؟ در اواخر حکومت اموی آنها نمایندگانی را به نقاط مختلف ایران از جمله خراسان فرستادند و مردم را به قیام علیه بنی امیه و حکومت یکی از افراد خاندان پیامبر (ص) دعوت کردند ، اما نمی گفتند منظورشان از آن فرد چه کسی است . ایرانیان مسلمان به ویژه خراسانیان دعوت عباسیان را پذیرفتند و سرانجام ابومسلم سردار ایرانی در خراسان قیام کرد و موفق شد امویان را شکست و سجاج از خاندان عباسیان را به خلافت برساند .
- ۸- اقدامات منصور عباسی را بنویسید ؟ ۱- شهر بغداد را بنا کرد و آن را مرکز خلافت عباسیان قرار داد ۲- به شهادت رساندن امامان شیعه ۳- به قتل رساندن ابومسلم خراسانی
- ۹- کدام خلفای عباسی امامان شیعه را به زندان انداختند و به شهادت رساندند؟ منصور ، هارون الرشید ، متوکل
- ۱۰- آیا خلفای عباسی از ایرانیان در اداره حکومت استفاده می کردند ؟ توضیح دهید ؟ بله - خلفای عباسی بر خلاف امویان از ایرانیان در سمت های مهمی چون وزارت و فرماندهی سپاه و حکومت شهرها ، استفاده می کردند . البته بسیاری از ایرانیانی که به خدمت خلافت عباسی درآمدند ، سرنوشتی تلخ و ناگوار داشتند ، چنانکه منصور ناچوانمردانه ابومسلم خراسانی را به قتل رساند .
- ۱۱- برمکیان چه کسانی بودند ؟ برمکیان از خاندان های مشهور ایرانی بودند که در زمان خلافت هارون عهده دار وزارت و حکومت ولایات شدند و نفوذ و قدرت فراوان کسب کردند . خلیفه ناکان بر آنان خشم گرفت و دستور داد آنها را از قدرت برکنار و زندانی کنند و به قتل رسانند .
- ۱۲- نخستین ایرانی که در مدینه به حضور پیامبر رسید و به اسلام مشرف شد چه کسی بود ؟ توضیح دهید ؟ سلمان فارسی بود سلمان در جنگ احزاب (خندق) حضور داشت و پیشنهاد کرد برای دفاع از شهر مدینه در مقابل حمله ی مشرکان ، خندقی حفر شود . پیامبر در باره او فرمود سلمان از اهل بیت ماست .

۱۳- از جمله یاران با وفای حضرت علی (ع) چه کسانی بودند ؟ سلمان - مقداد - ابوذر - عمار

۱۴- ایرانیان چگونه به دین اسلام گرایش پیدا کردند ؟ پس از آنکه اعراب مسلمان به ایران آمدند ، مردم ایران به تدریج با دین اسلام آشنا شدند . ایرانیان پس از درک پیام اسلام ، داوطلبانه آن دین را پذیرفتند . پیام اسلام پرابری و برادری بود . این پیام برای مردم ایران که از امتیاز طبقاتی اشراف ناخشنود بودند ، جذابیت فراوانی داشت . علاوه بر آن ، اخلاق و رفتار پیامبر و امامان شیعه ، نقش مهمی در علاقه مندی ایرانیان به دین اسلام داشت .

۱۵- چرا ایرانیان علاقه و ارادت خاصی به حضرت علی (ع) و فرزندان او پیدا کردند ؟ چون امام علی (ع) در دوران حکومت خود هیچ برتری و امتیازی برای اعراب ، نسبت به غیر اعراب در نظر نمی گرفت .

۱۶- حضور کدام امامان بزرگوار در ایران ، تأثیر زیادی بر توجه و گرایش مردم ایران به دین اسلام گذاشت ؟ امام رضا (ع) و خواهرش حضرت معصومه (س) و پادشاه حضرت شاه چراغ .

*- ارتش ساسانی در نبرد از سپاه مسلمانان شکست خورد . (قادسیه)

*- در زمان خلافت بخش اعظم ایران به دست اعراب مسلمان فتح شد . (عمر)

*- در جنگ قادسیه فرمانده سپاه ساسانی کشته شد . (رستم فرخزاد)

*- در نبرد یزدگرد سوم نتوانست سپاهی را برای مقابله با اعراب مسلمان گردآوری کند . (نهاوند)

*- مرکز خلافت امویان در شهر بود . (شام دمشق)

*- ابومسلم موفق شد امویان را شکست دهد و از خاندان عباسیان را به خلافت برساند . (صفاح)

*- منصور عباسی شهر را بنا کرد و آن شهر را مرکز خلافت عباسیان قرار داد . (بغداد)

*- منصور عباسی ناجوانمردانه را به قتل رساند . (ابومسلم خراسانی)

درس ۱۲ (عصر طلایی فرهنگ و تمدن ایرانی - اسلامی)

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی هشتم - متوسطه اول - تهیه کننده : علیرضا اسماعیلی

۱- چه عاملی نقش و سهم زیادی در رونق و شکوفایی فرهنگ و تمدن ایرانی - اسلامی داشت ؟ خلافت عباسیان پس از یک قرن ضعیف شدند . از این رو شرایط مناسبی برای تشکیل سلسله های ایرانی به وجود آمد . این سلسله ها نقش و سهم زیادی در رونق و شکوفایی تمدن ایرانی - اسلامی داشت .

۲- مهم ترین سلسله های ایرانی که در فاصله ی قرن های سوم تا پنجم هجری بر بخش هایی از ایران حکومت می کردند چه نام داشتند ؟

طاهریان - صفاریان - علویان - سامانیان - آل بویه

۳- رابطه سلسله های طاهریان و سامانیان با خلفای عباسی چگونه بود ؟ این سلسله ها با فرمان خلفای عباسی به قدرت رسیدند و با تأیید آنها به حکومت خود ادامه دادند . این دو سلسله روابطی دوستانه با خلافت عباسیان برقرار کردند و امیران این سلسله ها معمولاً نسبت به خلفا اظهار وفاداری و فرمانبرداری می کردند . البته طاهریان و سامانیان در اداره امور قلمرو خود مستقل بودند و اجازه نمی دادند نمایندگان خلیفه در امور داخلی آنان دخالت کنند .

۳- بنیانگذار کدام سلسله ها بدون اجازه خلفای عباسی حکومت خود را بر پا کردند ؟ صفاریان - علویان طبرستان - آل بویه

۴- روابط صفاریان با خلفای عباسی چگونه بود ؟ و اقدامات یعقوب لیث را بنویسید ؟ روابط صفاریان با خلافت عباسی ، خصمانه بود یعقوب لیث صفاری علاوه بر آنکه حکومت طاهریان را برانداخت ، به عراق لشکر کشی کرد و قصد داشت بغداد را تصرف کند ، اما از سپاه خلیفه شکست خورد . او در فکر چیران این شکست بود اما بیماری و مرگ فرصت جنگی دیگر را با خلیفه به وی نداد .

- ۵- چرا خلفای عباسی دشمن علویان طبرستان بودند ؟ زیرا علویان پیرو مذهب شیعه بودند و حکومت عباسیان را به رسمیت نمی شناختند و از آنان اطاعت نمی کردند.
- ۶- رابطه سلسله آل بویه با عباسیان چگونه بود ؟ رابطه سلسله آل بویه با عباسیان به گونه ای دیگر بود. چون آل بویه بغداد را تصرف کردند و خلفای عباسی را تحت نفوذ و سلطه ی خود گرفتند.
- ۷- آل بویه پیرو چه مذهبی بودند و در دوران حکومت آنها چه چیز مورد توجه قرار گرفت ؟ آل بویه پیرو مذهب شیعه بودند . در دوران حکومت آنها معارف و فرهنگ شیعه در ایران مورد توجه قرار گرفت و گسترش یافت.
- ۸- به دستور فرمانروایان آل بویه چه کارهایی انجام شد ؟ به دستور فرمانروایان آل بویه به خصوص عضدالدوله که مشهورترین فرمانروای آل بویه بود، حرم مطهر امامان در نجف، کربلا و کاظمین بازسازی شد و مراسم روز عید غدیر و مجالس سوگواری امام حسین (ع) با شکوه برگزار شد.
- ۹- ایرانیان مسلمان در تأسیس و گسترش کدام علوم پیشگام بودند ؟ معارف اسلامی، علوم انسانی، هنر و ادبیات.
- ۱۰- اقدامات مهم علمی و فرهنگی ایرانیان در قرون نخست هجری چه بود ؟ ۱- تدوین کتابها در رشته معارف اسلامی ۲- درخشش دانشمندان مسلمان ایرانی در رشته های مختلف ۳- تدوین قواعد صرف و نحو و دستور زبانی و ادبیات عربی ۴- انتقال بخشی از میراث ادبی و تاریخی ایران باستان به جامعه اسلامی بود.
- ۱۱- کدام سلسله های ایرانی نقش چشمگیری در رونق و شکوفایی فرهنگ و تمدن ایرانی - اسلامی داشتند ؟ چرا ؟ سلسله های ایرانی به خصوص سامانیان و آل بویه - زیرا پیشتر فرمانروایان این سلسله ها به علم و ادب علاقه مند بودند و برای عالمان، دانشمندان و ادیبان، ارزش و احترام فراوانی قائل می شدند.
- ۱۲- کدام وزیران سامانی در شمار عالمان و ادیبان نامدار قرار داشتند ؟ خاندان چیهانی و خاندان بلعمی (وزیران سامانیان).
- ۱۳- شاعران معروف دوره ی سامانی چه نام داشتند ؟ رودکی پدر شعر فارسی و فردوسی.
- ۱۴- کدام آرامگاه ها جلوه ی شکوهمند میراث معماری ایرانی - اسلامی به شمار می روند ؟ آرامگاه امیر اسماعیل سامانی در بخارا و آرامگاه قابوس و شمگیر در گنبد قابوس
- *- بنیانگذار سلسله طاهریان به فرمان مأمون به حکومت خراسان منصوب شد. (طاهر ذوالیمینین)
- *- موسس سلسله سامانیان با تأیید خلیفه عباسی به حکومت رسید. (امیر اسماعیل سامانی)
- *- موسس سلسله ی صفاریان با پشتیبانی مردم سیستان به خصوص گروه به قدرت رسید. (یعقوب لیث - عیاران)
- *- آل بویه پیرو مذهب بودند. (شیعه)
- *- مشهورترین فرمانروای آل بویه نام داشت. (عضدالدوله)
- *- از نخستین جلوه های مهم معماری ایرانی - اسلامی بودند. (مساجد)

علیرضا اسماعیلی

به پایان آمد این دفتر حکایت همچنان باقیست

سال تحصیلی ۹۳-۹۴

دبیرستان شهید حشمتی (شاهد) (دوره اول متوسطه)